

žalosten slučaj iz kronike in menil ob koncu: »Saj ravnokar povedano je nekaj, kar je že žalibog med današnjim hudobnim svetom nekaj bolj vsakdanjega. Nekaj posebnega je moralo napoliti mojega prednika, ki je župnikoval dolgo v Krčah, da je dostavil poročilo o zločinu še naročilo, da njegov naslednik naj ne odda grobarju z žrebljen preluknjane lobanje. Neizsledeni glavni krivec jo bo še prišel gledat. Ne verjamem v ta dostavek, pa se le ne morem odločiti, da bi izročil mrtvaško glavo zemlji, da strohni.«

Župnik je pomolel lobanjo in žrebelj starcu pred oči, ker je bil očitno bolj kratkega ter slabega vida. Tujec pa je pri pogledu na grozno zapuščeno strahovito izbulil oči, spremenil obraz, se prijel z levico za srčno stran, bolešno kriknil, se opotekel, omahnil na stol ter po tleh v zadnjem — smrtnem grgranju...

Duhovnik se je prestrašil nenadnega prizora, da sta mu zdrknila iz rok mrtvaška glava ter žrebelj in zaklical na pomoč.

Vso zmananje in drgnjenje starca je bilo zaman! Srčna kap je pač smrt!

Pri pogledu na mrtveca, lobanjo in žrebelj je bil gopod župnik uverjen, kako prav je imel njegov prednik z dostavkom o gotovem srečanju glavnega krivca s preluknjano lobanjo.

Sodna komisija je čitala iz kronike opis pred več desetletji zakriviljenega čoparskega umora in tudi pisateljev skrivnostni dodatek, ki se je natančno izpolnil po tolikih letih.

Starčkov pismo je vsebovalo nad 10 tisoč dolarjev z naročilom, naj se napravi ustanova sv. maš za pokojno Uršo Postružnik, ostalo pa se naj razdeli med siromake, ki se naj spominjajo v molitvah sicer bogatega, a tolikanj nesrečnega domačina — Amerikanca Polenteka!

Vrnitev in nenadna smrt glavnega krivca Polenteka je pohtudila Krčanom

dovolj snovi za resne pogovore in vsa mogoča ugibanja. Z žrebljem preluknjano lobanjo Uršule Postružnik so položili v grob na Polentekovo krsto. Zločin v Krčah je bil po toliko letih popolnoma pojasnjen in maščevan že na tem svetu na obeh krivcih.

Postajenačelnik v ženski uniformi.

Naslednja dogodbica se je resnično doigrala na železniški postaji proge: Grobelno—Rogatec. Citatelji bodo že oprostili, ako zamolčimo ime. Nesrečni postajenačelnik, za katerega gre v naslednjem, se itak ni upal dolgo v javnost.

Kjub temu pa je spoštovan in v službi vesten mož. Nikdar se še ni zgodilo, da bi ne bil stal na svojem mestu, ako je vlak pripeljal na postajo ali odpeljal dalje. In postajenačelnica je pravi bisser. Je vrla gospodinja in si je štedljivi zakonski par vsako leto deval na stran majhno vsoto, dokler si nista kupila majhen košček zemlje, ki ju dovoljno preskrbuje s krompirjem in zelenjavo.

Cilj vseh njunih želj je že bila dolga krava — ki naj bi bila krona dolgoletni štedljivosti — in sicer lepa gladja in lisasta krava. Za nakup večjega živinčeta je pač vedno nedostajalo denarja. Za prvo silo sta se zadovoljila zakonca mesto s kravo, s kozo. Nepopisno sta bila vesela kozjega meketanja in še bolj pa sta se radovala nad krepilnim mlekom.

Gospodinja je razvajala bradato rogačo preko mere, skoraj tako, kakor bi bila njen lastni otrok. Kozja pa je seveda tudi vračala dobroto z zvestobo kakor najboljši pes. Žival je tako visela na postajenačelnikovi ženi, da se ni pustila od nobenega drugega molzti. In tako so živeli gospod postajenačelnik, njegova

soproga in kozja srečno in zadovoljno.

Lepega dne je prejel zakonski par sporočilo, da je umrla teta gospe postajenačelnikove in jej zapustila nekaj denarja. Stara teta je živela v bližini Maribora in je moral eden od obeh zakoncev odpotovati, da prevzame dedščino. Postajenačelnik ni mogel ostaviti službe, toraj je morala ženka na pot.

Prvič, odkar sta bila poročena, sta se morala tokrat ločiti za kratek čas. Mož bi naj ostal sam le eden ali dve dni... Soproga se je res odpeljala in mož je tekal brez glave po hiši. Zasmehil si je jed, ubil najlepšo taso, kmalu ni mogel ničesar več najti in je prišel svojo boljšo potovico še bolj ceniti, kakor je bil to storil doslej. Ta nesrečna kozja mu je povzročila najbolj resne skrbi. Uboga živalca je hrepence meketala celi ljubi dan. Kar pa je bilo hujše od obupnih kozjih klicev, je bilo dejstvo, da se ni pustila molzti od postajenačelnika in se mu je kratkoma uprla. Mož si ni znal pomagati. Kakorkoli se je bližal živinčetu, se je pač uveril, da mleka ne bo dobil. Uradnik je slednjič potožil kozje gorje dobremu sosedu.

»Oh!« se je ta odrezal, »živinče je pač žival in nima pameti. Hitro pojdi do krave, obleci staro krilo svoje žene, prepričaj se boš, kako ti bo kozja takoj pokorna.«

Postajenačelnik, ki je že bil sit neprestanega — bolestrnega meketanja, si ni pustil svetovati dvakrat. Tekel je na dom, vrgel nase najslabšo ženino kinklo in se pokazal kozji v preobleki.

Žival se je pustila premočiti in pomolzti. Postajenačelnik je bil v glavnem pomirjen, gledal je uprav zadovoljno in pomosno, kako se je polnila posoda z mlekom...

Naenkrat — prestrašil se je na smrt — je pozvonil signalni zvonec. Moj Bog! Moj Bog! Vlak je peljal na postajo!

V duhu je že gledal, kako je stal vlak na njegovi postaji — brez njega, ki je

čavnar, »kajti še nikdar ni nihče plezal s hruška, ne da bi prej zlezal gor!«

Molča: »Nikar se ne trudite, gospod, nikdar ne boste našli ključa k mojemu srcu.« — »Gospod Vitrih: »Nič zato, gospodinja, moje ime je Vitrih.«

Polentek: »Gospod nadgozdar, ali bi ne hoteli mojega sinčka vzeti kot gozdarskega vajenca?« »Ali ima veselje do lova?« »Ne, tega ne vem, ampak lagati zna kot star lovec.«

Frecej postarana gledališka igralka se je ogledovala v ogledalu. Bila je zelo nezadovoljna s tem, kar je tam notri videla. Nevoljna je vzkliknila: »Ampak, dandanes pa ljudje nič

sali v divjih, razbrzdanih vrtincih med nebom in zemljo, ječali nad vodo, zdihovali v drevju, jokali krog hiše.

V takih viharjih nočeh je postajala Tilka pri oknu, v sami nočni obleki, kakor je postajala in čakala pri oknu v prejšnjih lepih, sreče polnih nočeh. Besnečim viharjem je nastavljala trpeče mlado telo, boleče prsi, ker je bilo tako prebolno srce, v mračno noč je ječala nemirna duša, huje razburkana ko reke valovi v strugi pod kočo.

A je čakala zastoj, klicala v duši brez odmeva in odziva.

Le iz valov reke je šumelo na nje zdihe in jokanje, šumelo preteče, v velikem sočutju in srdu:

»Ni se peljal čez nas še zadnjikrat, vemo. In poznamo njegov dolg. Umiri se, maščujemo te mi: življenje za življenje.«

* * *

Nemirno je plapolala treska v oči nemlem svečniku in je s trepetajočim sijem obsevala ostri in mrki obraz žene brodarjeve in široki zagoreli obraz brodarjev, ki se je zdel v plašno izbegajoči luči še mračnejši in še bolj razoran, kakor je v resnici bil.

»A, tako je torej z deklino?« je mrmral Matija. Ves skrivljen je sedel na nizkem stolcu, kakor da ga je vsega zlomila in strla teža novice, ki je tako ne-

nadoma nanj navalila. Z velikimi rokami, širokim peročam sličnim, se je težko naslonil ob kolena, kakor bi se hotel podpreti, da se ne bi popolnoma zrušil. Pogledal je ženo z negotovim, motnim pogledom in ji bridko očital:

»Kako da nisi bolj pazila nanjo?«

Ni dobil odgovora. Ga v resnici tudi pričakoval ni. Vprašal je samo, da si srce olajša. Vedel je dobro, da je pazila skrbno in dovolj. Poznal je njeno močno, odločno dušo, dobro poznal od tedaj, ko je, bogata kmetska hči, šla za njim, siromašnim kočarjem in brodarjem proti volji staršev in vsega sorodstva. Ako se je tujec navzlic njeni skrbi in njegovemu varstvu vtihotapil v hišo in njih mirno življenje, tem huje, tem žalostneje.

»In kaj zdaj? Take vendar ne moreva poslati očetu. Ubije jo!«

»Poplačaj psa!«

Starec se je zravnal, kakor bi bil nenadoma dobil silen sunek. Molče, skoro plašno je strmel v mračno staro, na tihem si pa mislil: »Da me mora ženska tega spomniti! Saj je vendar najpreprostejša stvar.« »Kdor se nas dotakne, mu povrnemo z enakim« — slišimo zdaj tolikokrat.

Odgovoril ni. Tudi starca ni rekla ničesar več. Molčala sta, kakor bi pozorno poslušala, kako stopa s težkimi, zloveščimi koraki po sobi Usoda...